

14.07.2022

POL-2022-72065

Sisäministeriö
Kirjaamo

VN/230/2022-SM-2

Poliisihallituksen lausunto koskien luonnosta laiksi sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021-2027 annetun lain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa sisäasioiden rahastoja ohjelmakaudella 2021-2027 koskevan lain muutoksesta. Lakimuutoksella mahdollistetaan rahastojen avustusasioiden sähköinen asiointi ja käsittely sekä säädetään muun muassa tarvittavista muutoksista avustusta haettaessa, raportoinnissa sekä tietojärjestelmässä olevien tietojen siirrostä ja luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla. Lisäksi säädettäisiin tietojärjestelmässä käsiteltävistä tiedoista ja tietojärjestelmän vastuusta tiedonhallintalain mukaisesti sekä vahvasta sähköisestä tunnistautumisesta tietojärjestelmää käytettäessä.

Lakiehdotus sisältää muutoksia voimassa olevaan EUSA -rahastolainsäädäntöön (1125/2021) ainoastaan pykäliin 15, 18, 25-26, 31 sekä 33.

1 Tietojen saanti ja luovuttaminen 25§

Lakiehdotuksen 25 §:ssä säädetään tietojen saannista ja luovuttamisesta. Säädöksen mukaan hallintoviranomaisella ja tarkastusviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta toiselta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta muun muassa avustuksen saajan tosiasiallista omistajaa ja edunsaajaa koskevia välttämättömiä tietoja. Esi-tyksen perustelujen kohdassa 4.1.2 mainitaan näiden tietojen olevan muun muassa rahoituksen saajan tosiallisten omistajien nimet ja henkilötunnukset.

EU:n sisäasioiden rahastojen vastuuviranomaisen (sisäministeriö) kevään 2022 rahastohaun avaamisen yhteydessä julkaistulla hakulomakkeella pyydetään EU-kynnysarvion ylittävien hankintojen osalta toimittamaan tietoja toimittajista ja toimittajien alihankkijoista. Toimittajien osalta rahoitushakemuksella pyydetään listaamaan sellaisten tosiallisten omistajien tai edunsaajien nimi ja henkilötunnus, jotka omistavat yli 25% yrityksen osakkeista joko suoraan tai välillisesti toisen yrityksen kautta. Rahastoja koskevan yleisasetuksen (EU 2021/1060) liitteen XVII kohdan 23 mukaan toimittajien osalta pyydetään kuitenkin nimi ja syntymäaika, ei henkilötunnusta.

Vaatimusta henkilötunnuksen toimittamiselle yleisasetuksesta poikkeavalla tavalla ei ole perusteltu. On lisäksi huomioitava, että vastuuviranomaisen rahastorahoituksen hakemuspohjassa edellyttämä henkilötunnus ei sisällä myöskään kaupparekisteristä maksua vastaan saatavilla oleviin tietoihin. Kaupparekisteriotteesta ei selviä myöskään edunsaajia tai heidän omistus-osuuksiaan, jotta vain 25%:n omistusosuuden ylittävien osalta tiedot voitaisiin erotella. Nämä tiedot saadakse on haettava Patentti- ja rekisterihallitukselta (PRH) maksullinen edunsaajaote. Edunsaajaotteen voivat saada vain ne tahot, joilla on tiedoille rahanpesulain mukainen käyttötarkoitus. Käytännössä näitä ovat mm. seuraavat: rahanpesulain mukaista valvontatehtävää suorittavat viranomaiset, rahanpesulain mukaiset yritykset, joilla on asiakkaan tuntemisvelvollisuus (pankit, vakuutusyhtiöt ja muut finanssilaitokset, kiinteistövälittäjät, tilintarkastajat), median edustajat, muut tahot, joilla on tiedoille rahanpesulain mukainen käyttötarkoitus. Rahanpesulain mukaisella käyttötarkoituksella taas tarkoitetaan, että tietojen avulla pystytään estämään rahanpesua ja terrorismin rahoittamista tai edistämään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen paljastamisesta.

Rahastolainsäädännön 25 §:n mukainen tietojensaantioikeus ja tiedonsaannin maksuttomuus eivät koske rahoituksen hakijaa. Avustuksenhakijat eivät lisäksi itse tarvitse kyseisiä tietoja kuin EUSA hakemusta varten, ja toimisivat siis välikäsinä tässä tapauksessa kolmannen osapuolen henkilötietojen toimittamisessa vastuuviranomaisen käyttöön. Voimassa olevassa tai nyt lausuttavana olevassa rahastolainsäädännössä ei ole huomioitu edellä kuvattua ja epäselvää on, onko rahoituksen hakijoilla edes lainmukaisia perusteita Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän edunsaajarekisterin tietoihin tai niiden luovuttamiseen eteenpäin.

Lakiehdotuksessa on hahmotettu rajapintaratkaisuja muihin rekistereihin ja mikäli tällä on tarkoitettu nimenomaisesti Kaupparekisteriä, tulisi varmistaa, että rekisteristä saatavilla olevat tiedot vastaavat rahoitushakemuksessa vaadittuja tietoja. Samoin tulisi selkeyttää, minkä tahon tehtävänä on kyseisten tietojen selvittäminen; rahoituksen hakijan vai hallintoviranomaisen, jolla on tietoihin lakiin perustuva oikeus maksuttomasti.

Lakiehdotuksen 25§:ssä säädettäisiin tietojen saannin ja luovuttamisen lisäksi tietojen siirtoon käytettävästä teknisestä rajapinnasta ja liitännäisjärjestelmän omistajan velvoitteista. Lakiehdotuksella halutaan varautua siihen, että voimassa olevan rahastolain 25 §:n 1 ja 2 momentin mukaisia tietoja voitaisiin siirtää myös teknisen rajapinnan avulla uuteen tietojärjestelmään.

Lakiehdotuksesta ja sen perusteluista ei käy ilmi, mitä muutoksia tämä voisi käytännössä tarkoittaa tietojärjestelmille, mitä tietojärjestelmiä tämä koskisi ja voisiko tästä aiheutua millaisia kustannuksia liitännäisjärjestelmän omistajaorganisaatiolle muun muassa teknisen rajapinnan rakentamiskustannuksina. Tätä tulisi selkeyttää lakiehdotuksen perusteluihin selkeyttäen samalla mitä mainitut liitännäisjärjestelmät ja niiden omistajaor-

ganisaatiot voisivat olla. Lisäksi tulisi arvioida liitännäisjärjestelmän omistajaorganisaatioon kohdistuvat kustannusvaikutukset esityksen taloudellisissa vaikutuksissa.

Esityksen perusteluissa on todettu, että järjestelmän käyttöönottovaiheessa syntyy kustannuksia tietojärjestelmään tehtävistä muutoksista ja että lisäkustannusten tarkka arvioiminen ei ole tässä vaiheessa mahdollista, jonka vuoksi hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että muutokset toteutetaan valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen mukaisten ja henkilötyövuosimäärien puitteissa ja että kustannukset katetaan rahastojen teknisellä tuella.

Mikäli liitännäisjärjestelmän omistajaorganisaatio on joku muu kuin rahastojen vastuuviranomainen, ei kustannuksia voitane kattaa rahastojen tekniestä tuesta vaan kyseessä olisi uusi, lainsäädännöstä johtuva lisäkustannus liitännäisjärjestelmien omistajaorganisaatioille, joiden ei voitane lähtökohtaisesti olettaa kattavan uusia, esimerkiksi viranomaisten ydintehtäviin kuulumattomia kustannuseriä nykyisillä määrärahoillaan.

2 Siirtymäsäännökset 33§

Ehdotuksen siirtymäsäännöksiä käsittelevään 33 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi neljäs momentti, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa vireille tulleet asiat käsiteltäisiin loppuun uudessa, käyttöönotettavassa tietojärjestelmässä. Sisäasioiden rahastojen kauden 2021-2027 ensimmäinen haku oli toukokuussa 2022, johon hakemusaineisto toimitettiin erillisillä lomakkeilla. Ennen tietojärjestelmän käyttöönottoa vireille tulleiden asioiden loppuun käsittely tietojärjestelmässä ei saisi tarkoittaa jo kertaalleen toimitettujen tietojen uudelleen toimitusta tai tallentamista tietojärjestelmään avustuksen hakijoiden toimesta.

3 Henkilötietojen käsittely tietojärjestelmässä

Lakiehdotuksen perusteluissa käsitellään kohdassa 4.1.2 henkilötietojen käsittelyä tietojärjestelmässä. Perusteluissa todetaan, että EU:n sisäasioiden rahastojen yhteydessä käsiteltävät henkilötiedot eivät olisi tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, joita ovat muun muassa ammattiliiton jäsenyys ja terveys-tietoja koskeva tiedot.

Avustuksen saaja on kuitenkin toimittanut aiemmalla rahastokaudella rahastojen tuella toteutettuihin hankkeisiin kohdistuviin tarkastuksiin tarkastusviranomaisen käyttöön rahastorahoitteisen hankkeen henkilöstön palkkalaskelmat, joissa tieto ammattiliiton jäsenyydestä on nähtävillä. Samoin avustusten maksatusta varten on vastuuviranomaiselle toimitettu Kiekun talousraportit, joista näkyy tieto sairauspoissaolosta. Mikäli nämä tiedot tulee toimittaa ja niitä käsitellään jatkossa lakiehdotuksessa kuvatussa tietojärjestelmässä, tulisi huomioda, että tietoaaineistot voivat sisältää myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja.

Poliisijohtajan sijainen
Poliisiylitarkastaja

Minna Ketola

Ylitarkastaja

Kaisa Turunen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 14.07.2022 klo 08:20. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Sisäministeriö, kirjaamo

Tiedoksi

Poliisihallitus / Esikunta, Linderborg
Poliisihallitus / PTY/ Holopainen, Karjalainen
Poliisihallitus / Hallintoyksikkö/ Metso